Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendelet módosításáról

COM(2009) 541 végleges – 2009/0153 (CNS)

(2010/C 354/21)

Előadó: **Valerio SALVATORE**

2009. november 11-én a Tanács, 2010. március 5-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 37. cikke, illetve az EUMSz 43(2) cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendelet módosításáról

COM(2009) 541 végleges – 2009/0153 (CNS).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. február 25-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) 130 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések és ajánlások**

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) helyesli az idegen és nem honos fajok akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendelet módosításait, melyeket az új tudományos ismeretek, köztük a hatodik keretprogram alatt összehangolt IMPASSE fellépés eredményei tettek szükségessé.

1.2 Az EGSZB is osztja a rendelet kettős célkitűzését: minimálisra csökkenteni az idegen és nem honos fajokhoz társuló kockázat mértékét, valamint megkönnyíteni az ágazat üzemeltetői számára a fárasztó adminisztrációs eljárásokat. A bürokratikus teher a nemzeti engedélyeztetésből fakad, mely az idegen és nem honos fajokat nevelő akvakultúra-létesítmények számára szükséges.

1.3 E célból elsőrendű fontosságú a létesítmények biológiai biztonságának garantálása, melyhez megfelelő intézkedésekre van szükség: a) a szállítás során, b) egyértelműen meghatározott előírások alkalmazásával a fogadó létesítményeknél, valamint c) megfelelő eljárások tiszteletben tartása mellett, egészen a haltermékek fogyasztásra bocsátásáig.

1.4 Ebben az összefüggésben úgy tűnik, hogy a zárt akvakultúra-létesítmények új meghatározása jól strukturált, és összhangban van az IMPASSE-projekt eredményeivel, jóllehet a rendkívül technikai nyelvezet néha helytelen értelmezésekhez vezethet. A megvalósítási szakaszban felmerülő esetleges kétértelműség megelőzése érdekében az új rendeletet egy olyan rendelkezéssel kellene kiegészíteni, mely egyértelműen kimondja, hogy a zárt akvakultúra-létesítmények annak minősülnek, ha a szárazföldön helyezkednek el.

1.5 Az új rendelet emellett kimondja, hogy a zárt akvakultúra-létesítményeknek gondoskodniuk kell arról, hogy meggátolják a tenyésztett nem őshonos fajok vagy biológiai anyagok áradások miatti szétszóródását a nyílt vizeken. Ennek érdekében biztonsági távolságot kellene meghatározni az említett létesítmények és a nyílt vizek között a létesítmény típusa, elhelyezkedése és konfigurációja függvényében.

1.6 Hasonlóképpen, mivel nem a víz az egyetlen kockázati tényező a kiszabadulás tekintetében, gondoskodni kell minden olyan rendszer biztosításáról a zárt akvakultúra-létesítmények számára, mely védelmet nyújt a tenyésztett fajok szétszórására képes ragadozók ellen.

1.7 Az EGSZB végezetül osztja azt az álláspontot, mely szerint a zárt akvakultúra-létesítményekből nyitott akvakultúra-létesítményekbe történő szállítások nem tekinthetők rutin jellegűnek. E tekintetben azt a kiegészítést javasolja, hogy amennyiben a termelési ciklus ezt lehetővé teszi, a zárt akvakultúra-létesítményeket a nyitott akvakultúra-létesítményektől eltérően kellene kezelni és igazgatni, a vízi ökoszisztémák esetleges fertőzési veszélyeinek minimálisra csökkentése érdekében.

2. **Bevezetés**

2.1 Mivel a tengerek és a belvizek túlhalászása következtében a halászat visszaesőben van, az akvakultúra pozitívan járulhat hozzá a halprotein iránti fokozódó kereslet kielégítéséhez. Az akvakultúra-termelésben az elmúlt harminc év során világszinten évi 11 %-os növekedést regisztráltak (Naylor & M. Burke, 2005) ([1]).

2.2 Ebben az összefüggésben egyes gazdasági és kereskedelmi érdekcsoportok erőteljesen támogatják az idegen és nem honos fajok Európába történő bevezetését és tenyésztését, azonban el kell fogadniuk az ökoszisztémák megőrzésének célkitűzését, mivel ezek potenciálisan kiszolgáltatottak lehetnek az említett tevékenység helytelen gyakorlása esetén.

2.3 Az idegen fajok bevezetése a vízi ökoszisztémák ember általi megzavarásának egyik fő tényezője, és közvetlenül az élőhelyek lerombolását követően a biológiai sokféleség világszintű elvesztésének második oka. Valamennyi ökoszisztéma törékeny egyensúlyon nyugszik, mely egy hosszú fejlődési folyamat gyümölcse, melynek köszönhetően valamennyi organizmus interakcióba lép a saját környezetével, számos kapcsolatot hozva létre az általa elfoglalt térrel és a jelen lévő többi organizmussal. Ebben a helyzetben minden egyes organizmus jól körülírt szerepet játszik, és jól meghatározott ökológiai rést tölt be. Érdekes lenne megvizsgálni az éghajlatváltozásnak a halfajok migrációjára gyakorolt hatását is a különböző vízi környezetekben.

2.4 Amikor egy idegen faj egy új közösségnek lesz a része, a már ott élő fajokkal oly módon lép interakcióba, amely előre nem láthatóan módosíthatja a korábban kialakult egyensúlyokat. Az újonnan érkezettek ragadozókként léphetnek fel a honos fajokkal szemben, vagy versenytársakká válhatnak az élelem és a tér tekintetében, új élősködőket vagy más patogén elemeket hozhatnak magukkal származási országukból, vagy pedig kereszteződhetnek az őshonos fajokkal.

2.5 Ezért nélkülözhetetlen a zárt akvakultúra-létesítmények legfontosabb jellegzetességeinek meghatározása, melyek a következők: fizikai akadály a vadon élő és a tenyésztett szervezetek között, a szilárd hulladék kezelése, az elpusztult szervezetek megfelelő ártalmatlanítása, a bejövő és kimenő víz ellenőrzése és kezelése.

3. **Általános megjegyzések**

3.1 Az idegen és nem honos fajok akvakultúra-létesítményekből történő kiszabadulásának kockázata az ellenőrzési rendszerek csökkenésével párhuzamosan nő. A zárt rendszerek, amelyekben az akvakultúra biztonságos, fizikai és kémiai korlátoktól védett struktúrákon belül történik, minimálisra csökkentik a kiszabadulás veszélyét, az extenzív nyílt tenyésztési rendszerek viszont alacsonyabb biztonsági szintet garantálnak, és sokszor – akaratlanul is – elősegítik a behozott fajok szétszóródását a természeti környezetben.

3.2 A becslések szerint a nem őshonos fajok mintegy 20 %-át tenyésztik nyílt rendszerekben és kevesebb, mint 10 %-át intenzív zárt rendszerekben, azonban bizonyos esetekben (kéthéjú kagylók) az élő állatokat a tisztítási szakaszra időszakosan elszállítják, még nagy távolságokra is, mind zárt, mind pedig nyílt létesítményekbe, a szétszóródás fokozott veszélye mellett (IMPASSE) ([2]).

3.3 A jelenlegi zárt rendszerek különböző technológiákat alkalmaznak a bejövő és a kimenő víz tisztítására, azonban mindannyian fizikailag elválasztják az akvakultúrákat és a természetes vízi ökoszisztémákat. A tenyésztési technológiák gyors fejlődése, valamint a különböző akvakultúra-rendszerek fejlődése mégis arra késztette a Tanácsot, hogy kidolgozza az e vélemény tárgyát képező rendeletet.

3.4 A 708/2007/EK tanácsi rendelet megállapította az idegen és nem honos fajokkal kapcsolatos akvakultúra-gyakorlatok szabályozására vonatkozó keretrendszert annak érdekében, hogy értékelje és a lehető legkisebbre csökkentse ezeknek a fajoknak a vízi élőhelyekre gyakorolt lehetséges hatását. A rendelet nemzeti szintű engedélyezési rendszerek létrehozásáról intézkedik.

3.5 Ezekre az engedélyekre nincs szükség azokban az esetekben, amikor a zárt akvakultúra-létesítmények garantálják a tenyésztett állomány biológiai biztonságát. A kockázatok csökkentése érdekében megfelelő intézkedéseket kell hozni a szállítás tekintetében, egyértelműen meghatározott előírások alkalmazására van szükség a fogadó létesítménynél, valamint tiszteletben kell tartani a megfelelő eljárásokat egészen a haltermékek fogyasztásra bocsátásáig.

3.6 A zárt akvakultúra-létesítmények új meghatározása megfelelő módon tekintetbe veszi az IMPASSE fellépés eredményeit, mégis helyénvaló lenne egyértelmű utalással pontosítani, hogy a zárt akvakultúra-létesítményeket ilyenként kell meghatározni, ha azok a szárazföldön helyezkednek el.

3.7 Az EGSZB teljes mértékben támogatja az új rendelet azon célkitűzéseit, melyek arra irányulnak, hogy megakadályozzák a szilárd hulladékoknak, a tenyésztett példányoknak vagy azok részeinek a nyílt vizekre kerülését. Mégsem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy – tekintettel a felhasznált víz szűrése és tisztítása terén bekövetkezett gyors technológiai fejlődésre, és mindig is szem előtt tartva a biológiai biztonság prioritását – többféle rendszer révén lehet ez utóbbit garantálni: fizikai, kémiai, biológiai rendszerek vagy mindezek kombinációja révén.

([1]) Naylor, R. & M. Burke (2005). Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. *Annual Review of Environment and Resources*. 30:185-218.

([2]) 44142. sz. IMPASSE-projekt. D1.3. *Deliverable 3.1. Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species.* (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini). - 2008 - (pag. 14).

4. **Részletes megjegyzések**

4.1 A vízi ökoszisztémák valamennyi fertőzési kockázatának elkerülése érdekében megfelelő utókövetési és ellenőrzési intézkedéseket kell meghatározni az idegen és nem honos fajok bevezetése és szállítása terén. Ez csak a megfelelő gyakorlatok és eljárások nemzetközi kódexének kidolgozása, elfogadása és megvalósítása révén lehetséges.

4.2 Mivel nem a víz az egyetlen kockázati tényező a kiszabadulás tekintetében, gondoskodni kell minden olyan rendszer biztosításáról a zárt akvakultúra-létesítmények számára, mely védelmet nyújt a tenyésztett állatok természetben történő szétszórására képes ragadozók, elsősorban a madarak ellen.

4.3 Kívánatos, hogy a zárt akvakultúra-létesítményeket a nyitott akvakultúra-létesítményektől eltérően kezeljék és igazgassák, a vízi ökoszisztémák esetleges fertőzési veszélyeinek minimálisra történő csökkentése érdekében.

4.4 Az EGSZB egyetért azzal a döntéssel, hogy a tagállamok felelősségi körébe tartozzon a területükön található zárt akvakultúra-létesítmények listájának internetes honlapon történő, rendszeres frissítése, mely egyúttal a lehető legnagyobb nyilvánosságot biztosítja, és ösztönzi az üzemeltetők, valamint a különböző helyi érdekelt felek felelősségvállalását a tenyészetek helyes igazgatását illetően.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke

Mario SEPI